ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут права та безпеки ім. Володимира Великого

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

XI Міжнародної науково-практичної конференції

«Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів»

08 травня 2026 р.

м. Київ

Гавриленко В.П.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права та безпеки ім. князя Володими ра Великого ПрАТ ВНЗ МАУП
Науковий керівник:
Заросило В.О.
Доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права та безпеки ім. князя Володимира Великого ПрАТ ВНЗ МАУП

AI у роботі судів і правоохоронних органів: чи може алгоритм замінити юриста?

В умовах стрімкої цифровізації суспільних відносин та активного впровадження інноваційних технологій у сферу державного управління особливої актуальності набуває питання використання штучного інтелекту у правозастосовній діяльності[3;8]. Сучасні інформаційні системи дедалі частіше інтегруються у роботу судових та правоохоронних органів, виконуючи функції аналітичного, допоміжного та частково автоматизованого характеру[1; 3]. У цьому контексті постає дискусійне питання щодо меж застосування алгоритмічних систем у праві та можливості їх заміни традиційної юридичної діяльності.

Штучний інтелект у сфері правозастосування розглядається як сукупність технологій, здатних здійснювати обробку великих масивів правової інформації, аналіз судової практики, прогнозування ймовірних рішень та автоматизацію окремих процесуальних процедур. У деяких правових системах такі технології вже застосовуються для підтримки прийняття рішень судами, аналізу ризиків у кримінальному провадженні, оцінки ймовірності рецидиву та оптимізації роботи правоохоронних органів. В Україні процес цифровізації правосуддя також поступово розвивається, зокрема через функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи та впровадження електронного суду[1].

Разом із тим використання штучного інтелекту у правовій сфері породжує низку принципових проблем, пов'язаних із межами делегування йому функцій правозастосування. Юридична діяльність традиційно ґрунтується не лише на формально-логічному застосуванні норм права, але й на їх тлумаченні, оцінці фактичних обставин справи, врахуванні принципів справедливості, розумності та пропорційності. Ал-

горитмічні системи, незважаючи на високий рівень обчислювальної потужності, функціонують виключно на основі попередньо заданих моделей та даних, що не дозволяє їм самостійно формувати правові оцінки у складних або нестандартних ситуаціях[4;5;6].

Окремою проблемою є питання юридичної відповідальності за результати роботи штучного інтелекту. У чинному правовому полі України та більшості держав світу штучний інтелект не визнається суб'єктом права, що унеможливлює покладення на нього відповідальності за помилкові або неправомірні рішення[2;8]. Відповідно, залишається відкритим питання розподілу відповідальності між розробниками, користувачами та державними органами, які впроваджують відповідні технології у правозастосовну практику.

Важливим аспектом також є ризик алгоритмічної упередженості, що виникає внаслідок використання необ'єктивних або неповних даних для навчання систем штучного інтелекту. У такому випадку результати роботи алгоритмів можуть відтворювати або навіть посилювати існуючі соціальні та системні дисбаланси, що є особливо чутливим у сфері кримінального правосуддя та правоохоронної діяльності. Крім того, проблема так званої "чорної скриньки" ускладнює можливість перевірки логіки прийняття рішень алгоритмом, що суперечить принципам прозорості та обґрунтованості правозастосування[9;10].

У цьому контексті слід зазначити, що повна заміна юриста штучним інтелектом на сучасному етапі розвитку суспільства є малоймовірною. Юридична професія передбачає не лише технічне застосування правових норм, але й здійснення інтерпретаційної діяльності, комунікацію з учасниками процесу, оцінку доказів у їх сукупності та прийняття рішень із урахуванням людського фактору. Саме ці елементи професійної діяльності виходять за межі можливостей алгоритмічних систем.

Таким чином, найбільш обґрунтованим підходом є розгляд штучного інтелекту як допоміжного інструменту у сфері правозастосування, який здатний підвищити ефективність роботи судових та правоохоронних органів, однак не може замінити юридичну професію як таку[3;4;9]. Йдеться про формування гібридної моделі, у якій технології штучного інтелекту виконують аналітичні та технічні функції, тоді як остаточне прийняття правових рішень залишається за людиною.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII.
2. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI.

3. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02 грудня 2020 р. № 1556-р.

4. Кузнєцова Н. С. Теорія держави і права : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2021.

5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консум, 2020.

6. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник. Львів : Край, 2021.

7. Тацій В. Я., Борисов В. І., Тютюгін В. І. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. Харків : Право, 2023.

8. Коваленко Т. В. Правові аспекти використання штучного інтелекту в Україні // Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 5. С. 112–116.

9. European Commission. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. Brussels, 2019.

10. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems. Strasbourg, 2018.